

KIPPENREN

HOLLANDSE
KRIELEN
BIJ
JO OTTEN

Tekst: Elly Vogelaar
Foto's: Aviculture Europe

De zalmkleur is een oude kleurslag van de Hollandse Kriel, maar je ziet ze lang niet zo vaak op de shows als de patrijskleur. Een van de redenen is misschien wel dat de zalmkleur een *crime* is voor vele keurmeesters, omdat de ingezonden dieren altijd erg verschillend zijn van kleur en ze zodoende niet goed weten welke kleur ze als de beste aan moeten wijzen. Ik besloot om eens een bezoek te brengen aan Jo Otten in Gemert, voorzitter van de Hollandse Krielen Club, en aan hem te vragen hoe een zalmkleurige Hollandse kriel er uit moet zien.

**Boven: Jo Otten met een zalmkleurige Hollandse Kriel haan.
Rechts: Een kraaiende zwarte haan.**

Jo Otten

Jo heeft al 30 jaar Hollandse Krielen. Waarom hij juist dit ras heeft, is snel verteld. Destijds vroeg zijn zoontje steeds maar om een paar kippen, dus op een dag spitte hij de krant uit op zoek naar een advertentie, en jawel, iemand bood een trio zilverpatrijs Hollandse Krielen te koop aan.... En zo arriveerden deze krielen bij de familie Otten. Het had dus even goed een ander ras kunnen zijn, zegt hij lachend. Maar hij had zelf toch wel erg veel schik in de pittige krietjes, misschien nog wel meer dan zijn zoon! Hij werd lid van de kleindierverseniging van Gemert en aangespoord door de clubleden schreef

hij het trio in voor de BTT in Den Bosch. Resultaten: (hij weet het nog precies!) 2x Goed en een Matig. Dat was wel een tegenvaller eigenlijk, dus hij ging zich er eens goed in verdiepen en vroeg advies aan andere zilverpatrijs fokkers. De hobby had hem zagezegd te pakken; hij werd lid van de HKC (Hollandse Krielenfokkers Club) en werd een enthousiast fokker van dit vriendelijke, parmantige krieltje. Zorgvuldig zocht hij naar de juiste dieren om zijn eerste trio te verbeteren, en een jaar later, zelfde tijd, zelfde show, werd hij Beste van de Show met een van zijn haantjes!

Inmiddels is Jo voorzitter van de HKC. Na al die tijd is het nog steeds de Hollandse Kriel en niets anders. "Ik heb wel eens even Sebrights gefokt, maar dat zie ik dan maar als een dwaling. Als ik op een tentoonstelling loop, betrap ik mij er vaak op dat ik vind dat er eigenlijk niets kan tippen aan de Hollandse Kriel", zegt Jo met een grote *smile* op zijn gezicht.

Links: Een paar koekoekpatrijs Hollandse Krielen.
Onder: Een rijtje zwarte hennen.

De Hollandse Kriel

In Nederland is de Hollandse kriel erkend in 25 kleurslagen en er zijn altijd wel weer nieuwe 'in de maak'. Het lijkt misschien maar een eenvoudige kriel, maar dit laaggestelde, superkleine krieltje met zijn uitbundige en kleurrijke bevedering is populair in heel veel landen. Bovendien leggen de hennen van dit sterke, energieke krielras een behoorlijk aantal eieren van in verhouding een goed formaat. Het zijn ook goede kloeken, die goed voor de kuikens zorgen. De meest opvallende eigenschappen zijn de schuin naar beneden gedragen vleugels, de lange en prachtig gebogen sikkels van de haan en de wijd gespreide staart van de hen. De kop is vrij klein en heeft een enkele kam, witte oortjes en oranje tot roodbruine ogen. De romp is kort en breed, ook bij de schouders. De houding is opgericht, de borst hoog en goed naar voren gedragen. Bij de haan valt het halsbehang royaal over de schouders. De rug is zeer kort, ook bij de hennen, en gaat met een holle lijn, via het rijke zadelbehang, vloeiend over in de staart. De korte pootjes zijn leiblauw, behalve bij de koekoekkleurigen; die hebben vleeskleurige pootjes.

Jo heeft 11 kleurslagen. Lange tijd waren zwart en koekoek zijn favoriete kleuren, maar tegenwoordig houdt hij zich vooral bezig met zeldzame kleuren als koekoekpatrijs en zalm.

Wat feiten over de zalmkleur

Bij zalmkleurige hoenders zijn de haan en hen totaal verschillend gekleurd. De meest bekende zalmkleurige hoenders zijn de Franse Faverolles, maar in Nederland hebben we ook zalmkleurige Wyandottekrielen. Bij deze twee rassen is de zalmkleur als volgt: Bij de haan zijn borst, buik, achterlijf, dijen en staart zwart. Nek- en zadelbehang zijn roomwit tot strogeel, met enige zwarte tekening. Rug, schouders en schouderboog zijn zilverwit, doormengd met enig rood. De vleugeldriehoek is wit. Bij de hen zijn borst, buik, flanken, dijen en achterdeel roomwit. Kop en halskraag zijn zalmkleurig, de halsveren met een lichte meelkleurige zoom en schacht en de onderste halsveren hebben grijszwarte veertips. De overige bevedering is zalmkleurig en voorzien van een lichtere zoom en schacht.

Maar er is ook een Duitse variant van de Faverolles, '*Lachshuhn*' genaamd. Deze hebben een iets andere zalmkleur: De hanen hebben een ivoorgeel hals- en zadelbehang, met aan weerszijden van de hals een bruinrode vlek in het midden van de halsveren. Rug en schouders zijn bruinrood, doormengd met geelwit. Bij de hen zijn de veren op schouders, rug, zadel en vleugeldeuk gelijkmatig zalmrood met een crèmekleurige zoom en schacht. De halskraag is iets intensiever roodzalm, met lichte zoom maar zonder zwarte tekening. Borst en dijen zijn crème met rossige gloed, achterlijf meelwit.

Zo zijn deze twee zalmkleuren beschreven in de Europese Standaard (continent), waar ook de twee types Faverolles erkend zijn; namelijk de Franse Faverolles en de Duitse Lachshühner.

In the UK en in de USA heeft de Faverolles weer een iets andere zalmkleur dan hierboven beschreven....

Rechts: Zalmkleurige Hollandse Kriel hennen.

Om het nóg ingewikkelder te maken: de zalmkleur van de Hollandse krielen is wéér anders dan de al genoemde varianten....

Ja, ik krijg al bijna spijt dat ik dit onderwerp aangesneden heb, maar wie A zegt moet ook B zeggen.

Links: Jonge zalmkleurige hen in 2002. Foto: Archief HKC.

De geschiedenis van de zalmkleur bij de Hollandse kriel

Waarom houden fokkers vast aan een kleurslag die zoveel misverstanden en daardoor ergernis oproept? Wel, deze kleur is een van de 'historische' kleurslagen. Laten we eens terugkijken in de geschiedenis. In 1910 bestond de Hollandse Kriel alleen nog maar in patrijs en zilverhalzig, al snel gevolgd door zwart en wit. Volgens bewaard gebleven aantekeningen werden in 1925 op de Avicultura tentoonstelling de Hollandse krielen al in 14 kleuren geshowd, waaronder: zalm, licht zalm en donker zalm.... Was het toen al een 'variabele kleur'? Maar

vervolgens lezen we dat er in 1939 op de Jubileumshow van de NHC, Hollandse krielen aanwezig zijn in 10 kleurslagen, en daar is dan weer sprake van één zalmkleur. In 1946, het jaar waarin de HKC werd opgericht, zaten er Hollandse krielen in 11 kleurslagen op de Ornithophilia Show, maar daar was géén zalmkleur aanwezig. Vervolgens kunnen we niets meer vinden over de zalmkleurige Hollandse Kriel, totdat de bekende fokker Dhr. Schendstok eind tachtiger jaren iedereen verraste met zalmkleurige krielen. Ze waren nog niet volmaakt maar niemand had ooit de 'oude' zalmkleurige Hollandse kriel in het echt gezien, dus men kwam overeen dat dit de gewenste kleur was. Helaas zorgde dat toch voor veel verwarring bij fokkers en keurmeesters. Op het eerste gezicht lijken deze zalmkleurige hanen op roodgeschouderd zilverpatrijs. (*De kleur die ontstaat na kruising van patrijs met zilverpatrijs*) De kleur van de hennen leek meer op zilvertarwe. Niet zo vreemd als u weet dat volgens de oude aantekeningen van Van Gink (pluimvee geneticus en -tekenaar) deze kleur bij de Hollandse krielen ontstaan is via kruisingen met tarwekleurige Oud Engelse Vechtkrielen. In de 'oude' standaardomschrijving werd het woord 'zalm' niet gebezigd; men sprak van licht en donker tarwe. Genetisch gezien zijn de zalm- en tarwekleur nauw met elkaar verwant. Anderen zijn echter van mening dat de zalmkleurige Hollandse Krielen niets van doen hebben met tarwe, maar gewoon het roodst mogelijke autosomaal rood zilverpatrijs zijn. Om een betere richtlijn te hebben werd de standaard aangepast. Hals- en zadelbehang van de haan werden zilverwit verlangd met zwarte schachtstreep-tekening, en de vleugeldriehoek zilverwit. Ook de hennen moesten een zilverwit halsbehang hebben met donkere schachtstreep-tekening, en de borstkleur moest niet crème zijn maar licht zalmkleurig. Bovendien wilde men wat zwarte pepering zien in de dekveren.

Bronnen: Archief Avicultura en Hollandse Kriel magazine.

Huidige zalmkleur bij de Hollandse Kriel

Ondanks alle goede bedoelingen was dit toch niet de kleur die de fokkers 'zien' als ze aan 'zalmkleurig' denken. In 2000 besloot de HKC dat de standaard opnieuw aangepast moest worden. Uiteindelijk stemde de standaardcommissie van de NHDB daar mee in en sinds 2006 is het nu als volgt: Bij de haan zijn hals- en zadelbehang: roomkleurig met zwartachtige schachtstreepstekening. De vleugeldriehoek is roomkleurig met een zichtbaar bruin randje. Schouders, rug en schouderboog ongelijkmatig oranje-rood (gemarmerd.) De veren zijn donker dicht bij het lichaam,

met een oranje-rood

middendeel en een roomkleurige veerrand. Voorzijde van hals, borst, buik, dij en achterdeel en staart: diep zwart; de bijsikkels hebben een roomkleurige omzoming. Hennen: Halskraag roomkleurig met lichtere nerf, naar beneden toe voorzien van zwartbruine schachtstreepstekening in het onderste deel van de veer. Het overige gevederde is licht zalmkleurig met een lichte nerf en een lichte veeromzoming. Van boven naar beneden toe geleidelijk lichter wordend. Staartstuurveren matzwart; de bovenste staartveren met een zalmkleurig randje. En pepering op de rugveren is niet meer gewenst.

Dus voortaan hoeft er geen onduidelijkheid meer te zijn voor de fokkers of keurmeesters. Eind goed, al goed... of toch niet?

Tot mijn verbazing vertelde Jo dat toch weer niet iedereen tevreden was. Nu gaan er stemmen op om TWEE soorten zalmkleur ter erkenning te brengen; een zoals de 'oude' zalmkleur die men dan bijvoorbeeld: 'Nederlandse zalmkleur' zou kunnen noemen, en een die gekleurd is als de 'Franse zalmkleur'..... Hier zwijgt de spreker stil. Wat moet ik hier aan toevoegen?

Boven en rechts: Wit zwart columbia.

Boven links: Fokzuiver koekoek. Rechts: Buffkleurige Hollandse Krielen.

Fokkerij en verzorging

Er zijn 25 aparte hokken, allen bestaande uit een 'aangeklede' ren met boomstammetjes en stuiken, en een hok om te schuilen, eieren te leggen en de nacht door te brengen. De bovenzijde van de rennen is overdekt met netten. Op het ogenblik fokt Jo de volgende kleurslagen: zwart, koekoek, wit zwart columbia, buff, koekoekpatrijs, tarwe, parelgrijs koekoek, blauwpatrijs, porselein en 2 soorten zalmkleur. In de loop van tijd heeft hij zijn stammetjes zilverpatrijs en patrijs verdeeld onder andere leden van de HKC. Toen ik vroeg waarom hij deze zo 'speciale' kleuren in zijn hokken had, antwoordde hij: "Ik fok op de eerste plaats om zo'n bepaalde kleurslag in stand te houden, daarnaast om de Hollandse Kriel in die kleur te verbeteren en ik hoop natuurlijk ook op mooie tentoonstellingsdieren!"

Een koekoekpatrijs haantje, fokonzuiver voor de koekoek-factor en wat weinig gestreept in zijn vleugels. De borst heeft te veel bruin. Jo: "Niet alleen aandacht schenken aan de koekoektekening, maar ook de intensiteit van het rood en goud in de gaten houden. Een koekoekgetekende borst zonder bruin is haalbaar, al is er toch vaak wel iets bruin te vinden. Naarmate de hanen ouder worden, wordt de borst bonter; deze haan is van 2003! (Zie foto ring, rechts onder.)"

Ons bezoek was begin maart, bijna tijd om de foktomen samen te gaan stellen; Vroeger broedde hij wel eerder, om dieren klaar te hebben voor de vroege Ornithophilia tentoonstelling, maar die noodzaak is vervallen nu Ornithophilia samen met Avicultura de Avicorni Show is geworden, die eind december wordt gehouden. Hij begint nu pas eind maart met fokken en in mei stopt hij er weer mee; in die 6 tot 8 weken worden er 200 à 250 kuikens geboren. Foktoom is hier eigenlijk een te groot woord, aangezien hij meestal fokparen heeft, dus 1 haan met 1 hen, of anders 1 haan met 2 hennen, en daar zijn ook oude dieren bij, soms wel 3 of 4 jaar oud. Er lopen hier zelfs wel dieren van 5 en 6 jaar! Jo: "Overtollige jonge dieren gaan

naar andere fokkers, maar deze zijn een aantal jaren in de foktoom gebruikt, en van mij mogen ze dan hier blijven lopen, waarom niet? Er is toch ruimte genoeg. Men vergeet vaak dat overjarige dieren, die hun kwaliteit bewezen hebben, waardevoller in de foktoom kunnen zijn dan jonge dieren, misschien zelfs wel onmisbaar!"

Behalve de genoemde kleurslagen heeft Jo ook nog een paar experimentele kleurtjes, zoals isabelzalm (foto links); een kruising tussen parelgrijs en zalm. De laatste paar jaar heeft hij daar echter niet veel

meer mee gedaan, omdat hij eigenlijk zijn handen wel vol heeft aan de andere kleurslagen. Het creëren van een nieuwe kleurslag is een lange weg, maar het geeft natuurlijk wel veel voldoening als het lukt en de kleur erkend wordt.

De verzorging van zoveel dieren kost enorm veel tijd, en hij is dan ook blij dat hij al sinds 15 jaar een betrouwbare hulp heeft bij dit werk. Maar het selecteren van de dieren voor de fokkerij doet hij zelf, net als het ringen.

Jo's andere trots: zijn duiven

De rondgang lang alle kippenhokken was al indrukwekkend, maar om de hoek wachtte nog een grotere verrassing: de voliëres met duiven. In immens grote en hoge voliëres houdt Jo allerlei soorten duiven in de meest bijzondere kleuren.

Om eens wat te noemen: Olijfduif, Paarse woudduif, Nepal duif, Groenvleugelduif, Australische groenvleugelduif, Australische kuifduif, Wongaduif, Jamaica duif, Dolksteekduif, Barlettduif en Celebesduif. Deze duiven gaan niet naar de tentoonstelling; hij

vindt het gewoon schitterend om ze te hebben en hoopt dat ze zich zo goed thuis voelen dat ze tot broeden over willen gaan. Dat is dan voor hem een bewijs dat de verzorging goed is, en dat geeft veel voldoening. De voliëres zijn beplant allerlei struiken en bomen, dus het is moeilijk om foto's te maken. Maar we hebben aan de achterzijde van de voliëres, in de binnenhokken, wel een aantal plaatjes kunnen schieten, zodat u toch een indruk kunt krijgen van dit schitterende bezit.

Boven en links: Bronsvleugelduiven
Phaps chalcoptera
Beneden rechts: Allerlei duiven.

Links boven: (van voor naar achter) *Columba leucocephala* - *Columba Arquatrix*
- *Streptopelia orientalis* - *Columba punicea*.

Tentoonstellen

Jo is behoorlijk fanatiek als het er op aankomt om dieren tentoon te stellen. Binnen de HKC, waar hij nu 12 jaar voorzitter is, is hij het vooral die er voor ijvert om gezamenlijk deel te nemen aan de Europa Shows, en hij doet alle moeite om daar dan ook Nederlandse keurmeesters te krijgen om de dieren te keuren. Tenslotte is het oorsprongsland bepalend voor de Standaard, en de Duitse standaardomschrijving is niet altijd correct. Hij kan zich dan ook aardig ergeren als in Duitsland bijvoorbeeld een Hollandse Kriel haan een U-97 krijgt, terwijl die wel 800 gram weegt. Het gewenste standaard gewicht voor een haan is 500 tot 550 gram, en 650 is echt het maximum. Maar aan de andere kant is er

ook een minimum gewicht; een haantje van 375 gram is zonder meer te licht. De speciaalclub bewaakt dus ook de grootte en het gewicht van de Hollandse Krielen.

Door de jaren heen heeft Jo een heleboel ereprijzen gewonnen met zijn dieren, maar deze 'aandacht' wimpelt hij een beetje af. Op de vraag wat zijn mooiste gewonnen prijs was, noemt hij de U die hij ooit met een zwarte Hollandse Kriel behaalde, en dat lukte hem later ook een keer met een koekoekpatrijs haantje.

Niet dat 'de beker' zo belangrijk was, maar vooral om de eer en het plezier er in geslaagd te zijn om de hoogst mogelijke

bekroning voor zijn dieren te behalen. Bezig zijn

met deze hobby geeft zoveel plezier, zegt hij. Trainen in een kooi is echt niet nodig als je ze van jongs af aan went aan oppakken. Wassen - ja, ook de zwarten! - en conditioneren hoort er bij. Hij vindt het dan ook onbegrijpelijk als hij op de shows ziet hoe nonchalant sommige fokkers met hun dieren omgaan, zoals teveel dieren in een kist; hij heeft daar geen goed woord voor over. Het is nog altijd een wens van hem om op de Noordshow de speciaalclubs een plaats te geven midden in de hal; een centraal plein met rondom de stands van de speciaalclubs, catering met gezellig zitje in het midden, en de rassen gemakkelijk van daar uit te bereiken. Misschien gaat dat op de komende show toch eindelijk eens gebeuren.

Tot slot

Later, onder het genot van koffie met heerlijke Limburgse Vlaai hebben we nog wat herinneringen op-

gehaald aan de reis naar de Europashow in Wels (Oostenrijk) in 2000, waar 4 bussen met Nederlandse fokkers een weekend lang hebben genoten, vooral op de fokkersavond. Volgens Jo is tenslotte het samenzijn met elkaar en op positieve wijze iets doen of beleven, het leukste onderdeel van de hobby.

Bedankt Jo, voor de 'rondleiding' en de gastvrijheid!

